

Broj: 03-04-838-14/2024
Sarajevo, 28.05.2024. godine

PARLAMENT FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Predstavnički dom
gđa. Ajla Milišić-Pepić, poslanik ✓
gosp. Ivan Miličević, sekretar

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
PARLAMENT FEDERACIJE
SARAJEVO

Prilazno: 28-05-2024			
Org. jed.	BFH	Priloga	Vrijednost
05/1	-02-	239	124

Predmet: Odgovor na poslaničko pitanje

Poštovani,

U skladu sa odredbama člana 75. Poslovnika o radu Vlade Federacije Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službene novine Federacije BiH", br. 6/10, 37/10, 62/10, 39/20 i 67/21), a u vezi sa članom 116. Poslovnika Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 69/07, 2/08, 26/20 i 13/24), u prilogu Vam dostavljam akt Federalnog ministarstva energije, rudarstva i industrije, broj: 05-02-4-953/24 od 21.05.2024. godine, koji sadrži odgovor na poslaničko pitanje, koje je postavila poslanik Ajla Milišić-Pepić.

S poštovanjem,

SEKRETAR VLADE
dr. sci. Edita Kalajdžić

Prilog: kao u tekstu

5313

Broj: 05-02-4-953/24
Mostar, 21.05.2024. godine

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Generalni sekretarijat Vlade Federacije Bosne i Hercegovine
n/r g-đa Edita Kalajdžić, sekretar Vlade

FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VLADA
Sarajevo

PRIMLJENO: 27.05.2024			
Organizaciona jedinica	Klasifikacioni oznaka	Radni broj	Broj priloga
03-04	-	838-14/2024	

PREDMET: Poslaničko pitanje, odgovor – dostavlja se

Veza: Vaš akt broj: 03-04-838-14/24 od 23.04.2022. godine

Poštovani,

U prilogu Vašeg akta bliže naznačenog dopisom veze, dostavili ste, na nadležno postupanje, poslaničko pitanje koje je postavila Ajla Milišić Pepić, poslanik u Predstavničkom domu Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine.

Prvim poslaničkim pitanjem se od ovog Ministarstva traži odgovor **citiram**: "Koje konkretne mjere Ministarstvo energije, rudarstva i industrije planira preduzeti koliko bi se adaptiralo na uvođenje mehanizma CBAM1 od strane EU, s obzirom na očekivani negativni utjecaj izvoza proizvoda nastalih korištenjem uglja za proizvodnju električne energije?" – **kraj citata**.

Drugim poslaničkim pitanjem se od ovog Ministarstva traži odgovor **citiram**: "Da li je Ministarstvo energije, rudarstva i industrije do sada izradilo projekcije i analize o očekivanom uticaju mehanizma CBAM na ekonomiju Federacije BiH, te ako jeste, koja su ključna saznanja i zaključci tih analiza?" – **kraj citata**.

Trećim poslaničkim pitanjem se od ovog Ministarstva traži odgovor **citiram**: "Koji su prijedlozi Ministarstva energije, rudarstva i industrije za ublažavanje negativnih efekata uvođenja mehanizma CBAM na ekonomiju Federacije BiH, s posebnim fokusom na sektor proizvodnje električne energije iz uglja?" – **kraj citata**.

Četvrtim poslaničkim pitanjem se od ovog Ministarstva traži odgovor **citiram**: "Kako Ministarstvo energije, rudarstva i industrije planira koordinirati svoje aktivnosti sa drugim relevantnim ministarstvima i institucijama u zemlji kako bi se efikasno odgovorilo na izazove uvođenja mehanizma CBAM?" – **kraj citata**.

Petim poslaničkim pitanjem se od ovog Ministarstva traži odgovor **citiram**: "Kako Ministarstvo energije, rudarstva i industrije planira podržati mala i srednja izvozna preduzeća u Federaciji BiH, kako bi se adaptirala na zahtjeve mehanizma CBAM i osigurala konkurentnost na evropskom tržištu?" – **kraj citata**.

U skladu sa postavljenim poslaničkim pitanjima u nastavku slijedi odgovor na ista:

U prethodnom periodu Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije je provodilo više aktivnosti u vezi predmetne problematike. Naime, ovo Ministarstvo je dalo doprinos pri izradi jednog od najvanijih dokumenata koji se provodi u Bosni i Hercegovini, izrada Integrisanog energetskeg i klimatskog plana Bosne i Hercegovine/ Federacije Bosne i Hercegovine za period 2021-2030. godina (NECP BiH/ECP). Ovim dokumentom se usklađuju višestruki ciljevi:

- Evropske unije u oblasti energetike i klime,
- Okvirne Konvencije Ujedinjenih nacija o promjeni klime,
- Pariški sporazum
- Sofijska deklaracija i
- Energetske zajednice.

Svi navedeni ciljevi i obaveze stavljene pred Bosnu i Hercegovinu, kao i aktivnosti u vezi CBAM/ETS provode se od strane Ministarstva Vanjske trgovine i ekonomskih odnosa (u daljnjem tekstu: MVTEO), kao nadležnog državnog ministarstva za oblasti energije i okoliša.

S tim u vezi, MVTEO, **u saradnji sa nadležnim entitetskih ministarstvima za energiju i okoliš**, je u proteklom periodu radilo na aktivnostima vezanim za uspostavu ETS sistema u BiH. Na osnovu Mape puta za uvođenje šeme cijena ugljika i trgovine emisijama u Bosni i Hercegovini koja je pripremljena u saradnji sa Sekretarijatom Energetske zajednice, zatražena je tehnička asistencija za sljedeće četiri komponente tehničke pomoći u vezi sa sistemom trgovanja emisijama i mehanizmom određivanja cijena ugljenika:

- okvir za praćenje, izvještavanje, verifikaciju;
- analiza ekonomskog uticaja;
- ETS infrastruktura i platforma;
- pravni i regulatorni aspekti.

Svjetska banka obezbjeđuje tehničku pomoć za drugu i treću komponentu, a pripremljen je i nacrt dokumenta Opcije dizajna za nacionalnu šemu trgovanja emisijama u Bosni i Hercegovini, uz napomenu da ovo Ministarstvo još uvijek nije imalo uvid u navedeni dokument.

Također, u protekloj godini vođene su diskusije na temu regionalnog pristupa ETS-u. Nakon što je ugovornim stranama Energetske zajednice dostavljen Non paper za mogući regionalni model ETS-a u Energetskoj zajednici, na neformalnom sastanku Ministarskog vijeća Energetske zajednice u julu 2023.godine, MVTEO je organizovao sastanke sa predstavnicima nadležnih institucija, elektroprivreda i tehničkih asistencija u BiH radi prikupljanja mišljenja i sugestija. Prema informacijama kojima raspolažemo, učesnici sastanaka na tehničkom nivou su se složili da taj dokument ne daje dovoljno informacija o predloženom regionalnog sistemu, u kontekstu funkcionisanja sistema i njegovog uticaja na zemlje i mogućnosti povezivanja s EU ETS sistemom i zaključeno je da prijedlog regionalnog sistema posjeduje ključne manjkavosti: ne podrazumijeva izuzeće iz CBAM mehanizma, ne predviđa besplatne alokacije, ne podrazumijeva pristup modernizacijskom fondu EU koji su prilikom uspostavljanja ETS sistema na raspolaganju imale zemlje EU s nižim GDP-om.

Zaključeno je da su za daljnje razmatranje regionalnog pristupa potrebna pojašnjenja sa više detalja što je i podijeljeno sa kolegama i predstavnicima EU na sastancima u Energetskoj zajednici u 2023.godini i to:

1. da predloženo ne predviđa ključne ciljeve ETS sistema (izuzeće iz CBAM, besplatne alokacije, pristup modernizacijskom fondu),
2. da su potrebne konkretnije informacije i detalji o funkcionalnosti regionalnog pristupa,
3. da se predloži izrada analize/studije koja će podrobnije pojasniti predloženo.

Na zahtjev MVTEO BiH, uz podršku tehničke asistencije EU4 Energy projekta, urađena je i Analiza uticaja CBAM-a i ETS-a na 6 odabranih sektora u BiH: čelik, željezo, cement, đubrivo, aluminijum i električna energija. Cilj analize bio je pokazati procjene uticaja u periodu 2026-2030. godina po sektorima i ukupno za sve sektore i to:

- Finansijski uticaj (izvozni prihodi, ukupni prihodi)
- Uticaj proizvodnje (obim izvoza)
- Zapošljavanje (gubitak posla)
- Prikupljeni iznosi putem CBAM ETS-a.

Preliminarni rezultati analize ukazuju na to da je sektor električne energije najugroženiji, te da je za BiH u ovoj početnoj fazi najbolje rješenje postepeno uvođenje ETS-a, paralelno sa efektima CBAM-a. Važno je razgraničiti da se kroz CBAM oporezuje samo roba koja se izvozi, dok ETS oporezuje svu proizvedenu robu u zemlji. Navedene analize pokazuju da bi BiH kroz CBAM mehanizam u EU budžet dala oko 1,3 milijarde KM, i godišnje izgubila oko 800 radnih mjesta. Potpunom primjenom ETS-a danas, u fazi u kojoj se mi nalazimo, BiH privreda bi prikupila, odnosno u domaći budžet dala oko 3 milijarde KM, sa rezultatom gubitka 1400 radnih mjesta godišnje. Zato i jeste optimalan neki među-mehanizam, kombinacija i CBAM i ETS, kroz koji bi u BiH ostajalo oko 290 miliona KM godišnje, a u EU otišlo oko 380 miliona KM. Na ovaj način iznosi prikupljeni putem ETS eliminisali bi potrošnju na CBAM i pomogli BiH da se nosi sa posljedicama CBAM-a.

Nadalje, informisani smo od MVTEO da analize ukazuju na to da će izvoz električne energije iz termoelektrana na ugaj u EU praktično postati neisplativ od januara 2030. ako se dobije izuzeće od primjene CBAM (primjenom EU ETS cijene), a već od januara 2026. godine ukoliko se ne dobije izuzeće jer će ga takvim učiniti dodatni trošak emisije ugljika u proizvodnim troškovima. Sve zemlje Energetske zajednice će osjetiti uticaj CBAM-a ali najteže će biti pogođena BiH, kao veliki izvoznik, a i zbog visokog udjela uglja u proizvodnji električne energije.

U NECP-u BiH izraženo je opredjeljenje da se ETS u BiH uvede do 2026. godine. Sredstva prikupljena od ETS-a ostala bi u BiH i koristila bi se za mjere dekarbonizacije energetske sistema i pravednu tranziciju u regijama bogatim ugljem. Navedeno omogućava da se proces prilagođavanja sistema, provođenje dekarbonizacije i tranzicija održivog prelaska sa uglja odvija na organizovan, ekonomski efikasan, racionalan i pravedan način. U ovom scenariju, novi kapaciteti iz obnovljivih izvora će se ubrzano graditi, prije svega iz solarne i energije vjetra, kao izvora sa najkraćim rokom izgradnje, najnižom cijenom proizvedene energije i najmanjim uticajem na okoliš.

Upravo sa ciljem da se što prije uspostavi ETS sistem u BiH, odnosno Sistem za praćenje, izvještavanje i verifikaciju, koji je najvažniji preduslov za uspostavu ETS-a, u martu 2024. godine, MVTEO BiH je pokrenulo i aktivnosti na formiranju Radne grupe za uspostavljanje Sistema za trgovanje emisijama i Sistema za praćenje, izvještavanje i verifikaciju. Sektor energije FMERI je imenovao svoje predstavnike u RG za Sistem praćenja, izvještavanja i verifikacije.

Očekuje se od MVTEO, tj. Vijeća ministara BiH i formalna uspostava Radne grupe za Sistem praćenja, izvještavanja i verifikacije.

Radna grupa za Sistem za trgovanje emisijama biće većinski u nadležnosti resora Okoliša na svim nivoima vlasti. Tehničku asistenciju pruža projekat EU4 Energy. Prvi zadatak radnih grupa će biti izrada Mape puta za uspostavu Sistema za praćenje, izvještavanje i verifikaciju, sa jasno definisanim koracima koje je potrebno

sprovesti kako bi BiH bila spremna uvesti ETS MRV, sa krajnjim ciljem uspostave ETS-a.

Potrebno je naglasiti da BiH ima nepune 2 godine da uspostavi sistem, za koji je EU zemljama u prosjeku trebalo oko 9 godina. To prije svega podrazumijeva transpoziciju i implementaciju MRV paketa koji se odnosi na Uredbu (EU) 2018/2066 o praćenju i izveštavanju o emisijama gasova s efektom staklene bašte (MRR) i Uredbu (EU) 2018/2067 o verifikaciji podataka i o akreditaciji verifikatora (AVR). Određene aktivnosti po ovom pitanju su već pokrenute, ali riječ je o vrlo kompleksnim zadacima za koje je potrebna podrška Energetske zajednice, kako u vidu konkretne tehničke asistencije, tako i kroz podršku u pregovorima s EU za određena izuzeća.

Još jedan od uslova za uspostavu ETS sistema je i formiranje berze električne energije u Bosni i Hercegovini. Uvođenje berze je regulisano kroz zakon na državnom nivou tj. Zakon o regulatoru električne energije i prirodnog gasa, prijenosu i tržištu električne energije u Bosni i Hercegovini. U vezi navedenog, u prethodnom periodu, predstavnici Federalnog ministarstva energije, rudarstva i industrije su učestvovali u aktivnostima Radne grupe za izradu predmetnog Zakona. MVTEO je nakon završetka rada Radne grupe koji je rezultirao nizom otvorenih i neusaglašenih pitanja, dostavio Prednacrt Zakona o regulatoru električne energije i prirodnog gasa, prijenosu i tržištu električne energije u Bosni i Hercegovini a koji nije rezultat rada Radne grupe. Predstavnici FMERI u imenovanoj RG su već u samom postupku izrade predmetnog Zakona više puta problematizirali pitanje transparentnosti u radu, te smatrali da su primjedbe RG u potpunosti zanemarene. Naime, nakon usaglašavanja teksta od strane članova RG, na istom su od strane predstavnika MVTEO izvršene naknadne izmjene koje mijenjaju suštinu određenih normi i ne odražavaju ranije dogovore, te su u potpunosti neprihvatljive za FMERI. Uočljivo je da verzija Zakona dostavljena od MVTEO sadržavala nove izmjene u ranije usaglašenim dijelovima teksta. Ovim izmjenama se ponovno mijenjaju i umanjuju nadležnosti državnih institucija, umanjuje stepen usklađenosti sa relevantnim EU propisima te suštinski mijenjaju predviđena rješenja.

Ovakve intervencije u tekstu zakona vršene su od strane MVTEO i u ranijim fazama izrade zakona, što je u konačnici uzrokovalo veliki broj nesporazuma i spornih pitanja te dugotrajne zastoje u radu. Smatramo da sva pitanja treba najprije usaglasiti, a ne na ovaj način jednostrano i bez dogovora ugrađivati u tekst Zakona, protivno iskazanim stavovima članova RG, i neprimjereno ih proglašavati usaglašenim.

Konkretno, primjedbe FMERI se primarno odnose na odredbe Zakona koje se tiču uspostavljanja operatora organizovanog tržišta električne energije (berze). Imajući u vidu da se ovim Zakonom prvi put osniva operator organizovanog tržišta (berza) u Bosni i Hercegovini, te da je izvjesno kako će za uspostavljanje i pozitivno poslovanje ovog vrlo važnog subjekta biti potrebno više godina, smatramo da je potrebno pažljivo razmotriti način uvođenja konkurentnog modela osnivanja berze. Uvođenje konkurentnog modela možemo podržati u narednim fazama, kada se uspostavi funkcionalan operator organizovanog tržišta u Bosni i Hercegovini. Smatramo kako je ovo nužno za zaštitu i osiguranje pozitivnog poslovanja operatora organizovanog tržišta Bosne i Hercegovine koji se osniva predmetnim Zakonom. Uočljivo je kako je prelaznim odredbama Zakona propisano određeno ograničenje konkurentnog modela berze. Predloženo rješenje potrebno još jednom razmotriti, u smislu toga da li je adekvatno da prije primjene konkurentnog modela osigura efikasno funkcionisanje berze koja se osniva ovim Zakonom.

U vezi navedenog, cijenimo da je potrebno napomenuti da je, u skladu sa Zakonom o korištenju obnovljivih izvora energije i efikasne kogeneracije („Službene novine Federacije BiH“, broj: 82/23 – u daljnjem tekstu Zakon), predviđeno

unapređenje sistema izdavanja garancija porijekla za električnu energiju iz obnovljivih izvora energije i efikasne kogeneracije. Navedeno će dovesti do toga da će izvozno orijentisani proizvođači imati priliku da dokažu koji udio električne energije koji koriste u proizvodnji svojih proizvoda dolazi iz obnovljivih izvora energije. Operator za OIEiEK, kao nadležno tijelo za izdavanje garancija porijekla, trenutno provodi završne aktivnosti na potpisivanju ugovora sa firmom Grexel, radi korištenja licenciranog softvera za izdavanje garancija porijekla, koje će se moći upotrebljavati na području EU radi dokazivanja udjela energije iz obnovljivih izvora energije.

U ovom trenutku, mala i srednja preduzeća, kao i velika privredna društva prolaze procese obuke a u vezi mehanizama prekograničnog poravnjanja emisije ugljika (CBAM) i usklađivanje sa Pravilnikom za izvozno orijentirane kompanije u EU: "Vodič za Izvještavanje i Obaveze Industrije u BiH" koju organizuje Vanjskotrgovinska komora Bosne i Hercegovine.

Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije će i u narednom periodu, u okviru svojih nadležnosti, učestvovati u aktivnostima na uspostavi ETS-a, te će ushodno navedenog, blagovremeno predlagati Vladi Federacije poduzimanje mjera s ciljem zaštite malih i srednjih preduzeća u Federaciji BiH, kako bi se adaptirala na zahtjeve mehanizma CBAM te ETS sistema, te osiguranja konkurentnosti na regionalnom i evropskom tržištu.

S poštovanjem,

Dostaviti:

- Naslovu
- 05
- a/a

